

Nota van toelichting

Nummer.: 24Tl015	Kerkrade, november 2024
------------------	-------------------------

Behorend bij ontwerpbesluit nummer: 24Rb083

Onderwerp

Verordening Rechtspositie Raads- en Commissieleden 2025

Beslispunten

1. De 'Verordening rechtspositie Raads- en Commissieleden 2019' inclusief de toelichting daarop per 1 januari 2025 in te trekken.
2. De 'Verordening rechtspositie Raads- en Commissieleden 2025' inclusief de toelichting daarop vast te stellen en vanaf 1 januari 2025 in werking te laten treden.

Inleiding

De laatste verordening rechtspositie raads- en commissieleden dateert uit 2019. Het is gebruikelijk om één keer per raadsperiode de verordening rechtspositie raad- en commissieleden te herzien. Zo kunnen onder andere alle noodzakelijke aanpassingen op advies van het Rijk (circulaires) verwerkt worden. Met dit voorstel wordt de verordening rechtspositie raads- en commissieleden geactualiseerd.

Doelstelling

De verordening rechtspositie te actualiseren en hiermee te voldoen aan de door het rijk opgelegde wettelijke verplichting en een toekomstbestendige rechtspositie voor raads- en commissieleden te hebben.

Argumenten

In algemene zin dient opgemerkt te worden dat het ambt van politieke ambtsdragers in ontwikkeling is. De complexiteit van de dossiers en de vergaderdruk neemt toe. Een landelijk onderzoek¹ dat eerder dit jaar gehouden is heeft aangetoond dat een op de tien raadsleden vroegtijdig stopt. Een kwart noemt hierbij als reden de werkdruk. Ook is er onlangs door de Tweede Kamer een motie unaniem aangenomen die oproept om samen met decentrale overheden en beroepsverenigingen te bezien welke aanpassingen wenselijk zijn om het ambt van decentrale volksvertegenwoordigers aantrekkelijker te maken². Een goede aantrekkelijke rechtspositie voor raads- en commissieleden is belangrijk voor de interesse in het ambt. Nu, maar vooral ook richting de toekomst. In aanloop naar de verkiezingen constateren politieke partijen dat het steeds moeilijker wordt om mensen enthousiast te maken voor het raads- en commissiewerk.

In bijlage 1 is opgenomen welke artikelen in de verordening wettelijk verplicht zijn en bij welke artikelen de raad keuzevrijheid heeft, de zogeheten *kan*-bepalingen. Ook is in deze bijlage aangegeven of deze keuzes in de voorliggende verordening worden ingevuld of niet en hoe deze zich verhouden tot de in te trekken verordening uit 2019. In bijlage 2 is dit samengevat als een lijst met wijzigingen. Daarnaast zijn zowel de vast te stellen en de in te trekken verordeningen (bijlage 3 en 4) als bijlage toegevoegd.

¹ Onderzoek Nieuwsuur d.d. 13 april 2024: ["Een op de tien raadsleden stopt vroegtijdig, een kwart door werkdruk"](#)

² [Motie van Glimina Chakor \(GL/PvdA\) en Inge van Dijk \(CDA\) wordt opgeroepen om "te bezien welke aanpassingen wenselijk zijn" hier toe te komen d.d. 17 april 2024](#)

Hieronder worden de belangrijkste wijzigingen in de vast te stellen verordening toegelicht.

Artikel 2: Toelage raadslid bijzondere commissies

In dit artikel wordt de vergoeding geregeld voor commissies *‘waarvan de taken en verantwoordelijkheden een zodanig belang, belasting en tijdsbeslag behoeven dat die niet redelijkerwijs tot het reguliere werk van een raadslid geacht kunnen worden te behoren’*. Het gaat hierbij dus om extra taken die alleen door leden van die commissie worden uitgevoerd. Het gaat dus niet over de reguliere raadscommissies zoals Algemene Zaken en Middelen, want daar is het presentiegeld wettelijk geregeld. Ook voor de vertrouwenscommissie is deze vergoeding al vastgelegd in het rechtspositiebesluit artikel 3.1.2. Daarnaast krijgen fractievoorzitters een wettelijke toelage. Ook andere commissies kunnen door gemeenteraad aangemerkt worden als bijzondere commissies. Voorgesteld wordt om het Presidium en de werkgeverscommissie als bijzondere commissie aan te merken.

Presidium

Op 12 juni 2024 heeft de gemeenteraad zijn nieuwe vergadermodel vastgesteld. Hierin heeft het Presidium als agendacommissie een belangrijke schakelfunctie gekregen en heeft het als primaire taak om de huishoudelijke voorbereiding van de vergaderingen op zich te nemen. Ook is het Presidium de vooruitgeschoven post om de tijdige afhandeling van moties en toezeggingen te bewaken. Met deze nieuwe rol is zowel het belang, de belasting en het tijdsbeslag voor dit gremium toegenomen en voldoet het hiermee aan de voorwaarden voor een vergoeding.

Werkgeverscommissie

De werkgeverscommissie is nu bijna vijf jaar actief. In de praktijk is gebleken dat het serieus werk maken van de werkgeversfunctie van de gemeenteraad een tijdsintensieve en inhoudelijk belangrijke taak is. Deze taak wordt alleen door de leden van de commissie uitgevoerd naast het reguliere raadswerk. De werkgeverscommissie is inhoudelijk van groot belang omdat deze commissie niet alleen namens de raad het formele werkgeverschap uitvoert van de griffier, maar ook met de griffier de ondersteuning van de raad afstemt. De werkgeverscommissie wordt geacht de werkzaamheden van de griffie te volgen en bij te sturen. Maar is ook bezig met bijvoorbeeld medezeggenschap en de (door)ontwikkeling van de griffie-organisatie. De commissie is vergelijkbaar met de vertrouwenscommissie, zij het dat de werkgeverscommissie een continue en actieve rol heeft richting de griffie. Dit uit zich in regelmatig tussentijds contact en verdieping op inhoud. Voor de vertrouwenscommissie is een wettelijke basis die is vastgelegd in het rechtspositiebesluit. Een dergelijke wettelijke basis is er nog niet voor de leden van de werkgeverscommissie, maar in de praktijk blijkt nu dat de commissie voldoet aan de voorwaarden om voor een vergoeding van een bijzondere commissie in aanmerking te komen.

Voor de hoogte van de vergoeding is het van belang dat de burgemeester de duur van de activiteiten vaststelt op basis van reële inschatting van de activiteiten. De vergoeding is dus naar rato van de extra tijd die de werkzaamheden kosten. Voorbeeld: de werkzaamheden van de vertrouwenscommissie doen zich alleen voor wanneer er een klankbordgesprek of herbenoeming is. Gedurende bijvoorbeeld 3 maanden zijn de betreffende leden dan bezig met die extra taak. Alleen voor die 3 maanden is er dan een (deel van de) vergoeding van toepassing, niet structureel maandelijks. De maximale vergoeding is geregeld in het rechtspositiebesluit. Deze is op dit moment € 153,33 bruto.

Artikel 3: Reis- en verblijfkosten raads- en commissieleden

Dit artikel in de verordening dient aangepast te worden naar aanleiding van een wijziging in het rechtspositiebesluit. Deze is een gevolg van de Aanpassingswet Appa 2021. Voortaan kan er zowel binnen als buiten de gemeente aanspraak gemaakt worden op vergoeding van de reis- en verblijfkosten. Deze mogelijkheid moet er zijn, maar het is aan een lid zelf of hij/zij wil declareren.

Artikel 4: Verzekering raadsleden voor arbeidsongeschiktheid, ouderdom en overlijden

Op dit moment betreft artikel 3.1.9 in het rechtspositiebesluit een *kan*-bepaling. Dit betekent dat het besluit hierover aan de gemeenteraad wordt overgelaten. Het ministerie van BZK werkt echter de komende tijd een voorstel uit waarmee raadsleden een automatisch recht krijgen op een vergoeding voor

arbeidsongeschiktheid, pensioen of overlijden. Zo is ook te lezen in een artikel³ van de Vereniging voor raadsleden. Deze vergoeding draagt ook bij aan een toekomstbestendig en aantrekkelijk ambt. Geadviseerd wordt om deze mogelijkheid dan ook te gaan inzetten.

Artikel 8: Betaling vaste vergoedingen (presentiegeld)

Het artikel betaling vaste vergoedingen stond al in de verordening uit 2019. Naar aanleiding van een circulaire⁴ van het ministerie van BZK is er nu een zinsnede aan dit artikel toegevoegd: ‘...met inachtneming van een vergoeding per bijgewoonde vergadering.’ Verder is maandelijks vervangen door per kwartaal, omdat we in de praktijk al jaren per kwartaal de commissievergoeding uitbetalen.

Niet opgenomen artikelen verordening

In het overzicht in bijlage 1 is ook te lezen dat er een aantal artikelen zijn waarin de raad keuzevrijheid heeft en waarvan voorgesteld wordt om deze niet op te nemen in de verordening. Hieronder worden deze artikelen toegelicht.

Vergoeding gekoppeld aan aanwezigheid voor de werkzaamheden van de raadsleden

De gemeenteraad kan er voor kiezen om een percentage van de uitkering van de vergoeding voor raadsleden (met een maximum van 20%) te koppelen aan het aantal bijgewoonde raadsvergaderingen. Dit artikel biedt gemeenten de mogelijkheid om op te treden tegen zogeheten spookraadsleden. Dit zijn raadsleden die niet of nauwelijks aanwezig zijn bij raadsvergaderingen en toch een vergoeding ontvangen. De bijgehouden presentielijsten van de vergaderingen van de gemeenteraad Kerkrade laten echter zien dat deze problematiek hier niet aan de orde is. Voorgesteld wordt om dit artikel niet op te nemen.

Toelage onderzoekscommissie

Wordt apart ingesteld op het moment dat de raad besluit tot het instellen van een onderzoek.

Loopbaanoriëntatie

Alleen van toepassing op gemeenten met meer dan 100.000 inwoners.

Bijzondere beroepsmatige deskundigheid

Wordt apart geregeld indien een commissie deze behoefte heeft.

Kanttekeningen

De rechtpositie raads- en commissieleden heeft uiteraard een uitwerking op eenieders individuele omstandigheden. Het is daarom erg belangrijk dat raadsleden zich goed informeren over de uitwerking van de verordening op hun persoonlijke situatie. Zie verdere uitleg onder het kopje communicatie.

Er is ook onderzoek gedaan naar de presentiegelden commissieleden. Enerzijds is er gekeken naar de hoogte en de frequentie van de vergoeding, maar er is geen ruimte in de regelgeving om deze af te stemmen op het lokale vergadermodel. Anderzijds is er gekeken naar de mogelijkheid om de vrijwilligersvergoeding toe te passen. Deze belastingtechnische maatregel heeft echter een drempelbedrag, waardoor toepassing in Kerkrade niet mogelijk is. De meeste commissieleden zijn dermate actief dat ze hier niet voor in aanmerking komen.

Financiën

Dit voorstel kent een aantal financiële consequenties, maar het is niet voor alle wijzigingen in te schatten hoe hoog deze zullen zijn. Zo is bijvoorbeeld van te voren niet in te schatten hoeveel reis- en verblijfkosten er gemaakt en gedeclareerd gaan worden. In de praktijk blijkt dat raads- en commissieleden alleen in uitzonderlijke situaties reiskosten declareren. Ook dient de duur van de voorgestelde bijzondere commissies nog door de burgemeester vastgesteld te worden, waardoor de hoogte van de vergoeding nog niet inzichtelijk

³ [Vergoeding arbeidsongeschiktheid en pensioen verplicht | Nederlandse Vereniging voor Raadsleden](#)

⁴ [Circulaire ministerie BZK – toelichting wettelijke bepalingen over commissies in de Provinciewet en Gemeentewet d.d. 20-12-2023](#)

is. De financiële consequenties voor zowel reis- en verblijfskosten als voor de bijzondere commissies zullen echter beperkt zijn en binnen bestaande budgetten opgevangen worden.

Wel zijn de kosten voor de verzekering raadsleden voor arbeidsongeschiktheid, ouderdom en overlijden inzichtelijk te maken en bedragen € 43.590,48. (De hoogte van deze vergoeding betreft € 1.503,12 bruto per raadslid per jaar. € 1.503,12 x 29 raadsleden). De kosten zijn al voorzien in de totale loonsom.

Communicatie

Zoals eerder aangegeven zijn persoonlijke omstandigheden erg belangrijk bij de uitwerking van deze verordening. De griffie is het eerste aanspreekpunt voor de gemeenteraad ten aanzien van de rechtspositie. Daarnaast maakt een informatiebijeenkomst over de rechtspositie vast onderdeel uit van de informatievoorziening aan het begin van iedere raadsperiode. Na vaststellen van de verordening door de gemeenteraad zal de griffie raadsleden een persoonlijk aanbod doen voor uitleg met toepassing van de rechtspositie op de eigen situatie. Ook zal de griffie de rechtspositie doorvertalen in onder andere makkelijke declaratieformulieren en ook de informatie beter beschikbaar stellen via een digitaal portaal.

Burgerparticipatie

Aangezien met deze verordening uitvoering gegeven wordt aan rechtspositionele besluiten vanuit het Rijk en dit een aangelegenheid is van de raad zelf is Burgerparticipatie hier niet van toepassing.

Uitvoering

Na besluitvorming door de raad zal de verordening aan gedeputeerde staten worden toegezonden. Ook zullen de noodzakelijke declaratieformulieren beschikbaar gesteld worden aan de raads- en commissieleden.

Gezondheid en Vitaliteit

Niet van toepassing.